

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/95/2024
Identifikačné číslo spisu: 7121204955
Dátum vydania rozhodnutia: 28.01.2026
Meno a priezvisko: Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:7121204955.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. S., narodeného D., zastúpeného advokátom JUDr. Rolandom Kovácsom, advokát, s.r.o., Košice, Mäsiarska 30, IČO: 55994466, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 34C/25/2021 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Košice I), o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2024 sp. zn. 5Co/8/2023, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2024 sp. zn. 5Co/8/2023 a rozsudok Okresného súdu Košice I zo 6. septembra 2022 č. k. 34C/25/2021-199 v časti, ktorou zamietol žalobu v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec v zrušenom rozsahu v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

II. Uznesenie Mestského súdu Košice zo dňa 25. 04. 2024 č. k. 34C/25/2021-310 v spojení s uznesením Mestského súdu Košice zo dňa 31. júla 2024 č. k. 34C/25/2021-331 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (pôvodne Okresný súd Košice I, ďalej „súd prvej inštancie“, „okresný súd“) rozsudkom zo 6. septembra 2022 č. k. 34C/25/2021-199 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 3.000 eur do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok I.), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok II.) a žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % z výšky priznanej nemajetkovej ujmy 3.000 eur, o výške ktorej bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok III.).

1.1. Okresný súd rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 1, § 2, § 3 ods. 1 a 2, § 4 ods. 1 písm. a), § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2 a 3, § 7, § 8 ods. 5 a 6, § 15 ods. 1 a 2, § 16 ods. 1 a 4, § 17 ods. 1, 2, 3 a 4, § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), § 6 zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, čl. 46 ods. 3 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy SR, čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a dospel k záveru, že žaloba žalobcu je dôvodná čiastočne.

1.2. Zo zistenia, že žalobca nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnil z titulu nezákonných rozhodnutí - uznesenia Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, expozitúra Východ z 19. apríla 2016 sp. zn. ČVS: PPZ-302/NKA-PZ-VY-2016 o vznesení obvinenia, ktoré neúspešne žalobca napadol sťažnosťou a uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 28. apríla 2016 sp. zn. 6Tpo/23/2016 o vzatí žalobcu do väzby, a že trestné stíhanie žalobcu skončilo oslobodzujúcim rozsudkom Okresného súdu Košice I z 26. októbra 2017, ktorým žalobca bol oslobodený spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol žalobca trestne stíhaný, ktorý v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2018 sp. zn. 6To/7/2018 nadobudol právoplatnosť, súd prvej inštancie vyvodil splnenie základnej podmienky pre záver o zodpovednosti štátu za škodu dôvodiac, že oslobodenie spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, čo je základná podmienka pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Zároveň súd konštatoval, že žalobca ako osoba, ktorej bolo vznesené obvinenie, a na ktorej bola vykonaná väzba, bol v konečnom dôsledku spod obžaloby oslobodený, má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ale iba v prípade, ak nemajetková ujma žalobcu vznikla v príčinnej súvislosti s označenými nezákonnými rozhodnutiami. Dôvodil, že žalobca v spore nepreukázal príčinnú súvislosť medzi vzatím do väzby a vznikom nemajetkovej ujmy spočívajúcej v pretrhnutí rodinných väzieb žalobcu, vzniku dlhov, nemožnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ukončení podnikateľskej činnosti manželky. Súd konštatoval, že ak žalobca tvrdil, že výkon väzby zanechal negatívne následky na jeho fyzickom zdraví a na psychike, mal v tomto smere nielen povinnosť tvrdenia, ale aj dôkaznú povinnosť. Tvrdenia žalobcu ohľadom negatívneho vplyvu výkonu väzby na jeho zdravotný stav súd vyhodnotil ako nepodložené, nakoľko z lekárskeho správ predložených žalobcom nemožno vyvodit, že by dlhoročná choroba žalobcu, neurologické a srdcovo-cievne ochorenie, ktorými žalobca trpí, resp. trpel, mali pôvod, resp. že ich progres súvisel práve s výkonom namietanej väzby, nemožno uzavriet, že výkon väzby bol práve tou príčinou, ktorá mala za následok ním uvádzané zdravotné problémy, ktoré navyiac žalobca bližšie nešpecifikoval.

1.3. Ako nepreukázané súd vyhodnotil aj tvrdenie žalobcu o nemožnosti vykonávať zárobkovú činnosť počas výkonu väzby a prispievať finančne do domácnosti, ako aj tvrdenie, že z dôvodu vzatia žalobcu do väzby a výkonu nezákonnej väzby bola manželka žalobcu nútená ukončiť svoju podnikateľskú činnosť. Poukazom na to, že psychická ujma manželky žalobcu a jeho detí, ktorá mala byť spôsobená okolnosťami zadržania žalobcu a výkonom nezákonnej väzby žalobcu, nie je predmetom tohto konania, súd tiež uzavrel, že nemožno na túto prihliadať a nemožno ju zohľadňovať pri posudzovaní výšky primeranej náhrady za ujmu spôsobenú nezákonným vedením trestného stíhania žalobcu.

1.4. Vzhľadom na uvedené preto považoval priznanie sumy 3.000 eur ako náhrady nemajetkovej ujmy za primerané s prihliadnutím na rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, v ktorých vyslovil porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru v súvislosti s nezákonnou väzbou, a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

1.5. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a priznal žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 % z priznanej sumy 3.000 eur.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu a žalovanej, rozsudkom z 30. januára 2024 č. k. 5Co/8/2023-276 rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle ust. § 387 CSP potvrdil.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že žalobca a ani žalovaná vo svojich odvolaniach neuviedli žiadne vecné a právne relevantné dôvody, ktoré by pre nich privedli priaznivé rozhodnutie, pričom vo svojom odvolaní v podstate uvádzali skutočnosti a námietky, s ktorými sa dôsledne vysporiadal už súd prvej inštancie v dôvodoch svojho rozsudku, ktoré nie sú spôsobilé spochybniť správnosť zistených skutočností, hodnotenia dôkazov a právneho posúdenia veci. Súd správne právne podľa názoru odvolacieho súdu posúdil otázku vzniku práva žalobcu na náhradu škody a náležite odôvodnil aj záver o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pričom v bodoch 68. a 72. - 74. odôvodnenia rozsudku okresný súd demonštratívne konkretizoval aj rozhodnutia ESEP, Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu SR, v kontexte ktorých posudzoval primeranosť nemajetkovej ujmy. Okresný súd tiež správne kvalifikoval žalobou uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu ako nárok v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. a správne skúmal splnenie jednotlivých predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, pričom nebolo možné v týchto súvislostiach priznať relevanciu odvolacej

námietke žalovanej, pretože podstata nároku na náhradu škody sa v tomto prípade neviaže na správnosť alebo nesprávnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní pri začatí trestného stíhania, ale na samotný výsledok celého trestného stíhania (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky/ ďalej len „ÚS SR“/ zo 7. júla 2016 sp. zn. I. ÚS 320/2016-49, zo 14. septembra 2016 I. ÚS 395/2016-26, rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky/ ďalej len „NS SR“/ R 37/2013 a R 37/2014).

2.2. Súd prvej inštancie správne uzavrel, že v danom prípade nebolo preukázané splnenie podmienok pre vylúčenie práva žalobcu na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe

z dôvodu zavinenia väzby žalobcom. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie v ods. 64 odôvodnenia rozsudku, že konkrétne zistené skutočnosti v zmysle uznesenia Krajského súdu v Košiciach zo dňa 28. 4. 2016, sp. zn. 6Tpo 23/2016 - spočívajúce v povahe stíhaného skutku a v tom, že žalobca bol v predchádzajúcom období 7-krát súdne trestaný a prejednávaneho skutku sa mal dopustiť v skúšobnej dobe podmienenečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, ktoré boli dôvodom vzatia žalobcu do väzby, lebo zakladali dôvodnú obavu, že by žalobca po prepustení na slobodu pokračoval v trestnej činnosti, nenapĺňajú dôvod podľa § 8 ods. 6 písm. a) zák. č. 514/2003 Z. z. teda, že si žalobca týmto väzbu zaviniť sám.

2.3. Keďže odvolacie námietky odvolateľov smerovali k spochybneniu výšky priznaného nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, odvolací súd posudzoval ich opodstatnenosť z tohto hľadiska a zaoberal sa výškou, resp. primeranosťou priznanej nemajetkovej ujmy (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012), pričom bolo potrebné, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z.. Odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade súd prvej inštancie pri určení výšky nemajetkovej ujmy správne aplikoval ustanovenie § 17 ods. 2 až 3 zákona č. 514/2003 Z. z., správne pri určení výšky nemajetkovej ujmy prihliadol na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení rešpektujúc limit zakotvený v ustanovení § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z..

2.4. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobca súdu prvej inštancie nedôvodne vytkol priznanie neprímerane nízkej výšky náhrady nemajetkovej ujmy namietajúc, že súd nesprávne a nedôvodne nezohľadnil celkovú dĺžku obmedzenia jeho osobnej slobody v trvaní takmer 1 celého roka a dĺžku trestného stíhania v trvaní takmer 2 rokov, ktorá sama osebe znamená závažný zásah minimálne do osobného života a rodinného života jednotlivca, pokiaľ pritom bez ďalšieho tvrdil, že už tieto skutočnosti mali súd viesť k záveru o vyššej sume náhrady. Z odôvodnenia rozsudku totiž jednoznačne plynie, že súd prvej inštancie naopak pri svojom rozhodovaní zohľadnil všetky skutočnosti, ktoré v konaní z vykonaného dokazovania zistil, teda nielen dĺžku trvania väzby a trestného stíhania a tvrdenia žalobcu o negatívnych následkoch trestného stíhania a väzby na život žalobcu, ale aj skutočnosti vyvracajúce tvrdenia žalobcu o spôsobenej nemajetkovej ujme, resp. predstavujúce dôvody pre nepriznanie náhrady v sume vyššej, ako na to adekvátne poukázala žalovaná vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalobcu. Súd prvej inštancie zohľadnil celkovú dĺžku trvania väzby a trestného stíhania, túto skutočnosť neodignoroval, ale správne posúdil v kontexte širších súvislostí, a to najmä vo väzbe predchádzajúceho obdobia, počas ktorého žalobca bol vo výkone väzby alebo trestu odňatia slobody v iných trestných veciach. Žalobca súdu prvej inštancie neopodstatnene vytkol, že poukazom na predchádzajúci výkon trestu žalobcom vylúčil negatívny vplyv nezákonnej väzby, v danom prípade na osobný život, resp. rodinný život žalobcu. V tejto súvislosti je potrebné prisvedčiť žalovanej v jej vyjadrení k odvolaniu v názore, že ak by tomu tak skutočne bolo, musel by potom súd dospieť k záveru, že žalobcovi nepatrí žiadna náhrada nemajetkovej ujmy. Súd však žalobcovi náhradu priznal v sume 3.000 eur s poukazom na to, že žalobca bol nezákonne trestne stíhaný a bol nezákonne vzatý do väzby. Odvolací súd je v zhode so súdom prvej inštancie v názore, že v konaní vykonaným dokazovaním neboli žiadnym spôsobom preukázané tvrdenia žalobcu o tom, že práve v dôsledku žalobcom namietaného trestného stíhania a výkonu väzby došlo k zásahu do jeho ekonomického života a do zdravotného stavu, k čomu sa súd podrobne a vyčerpávajúco vyjadril v bodoch 76. až 84. odôvodnenia rozsudku, na ktoré odvolací súd v celom rozsahu odkázal. Súd správne vychádzal z názoru, že kritériom podstatným pre priznanie nemajetkovej ujmy a pre stanovovanie výšky nemajetkovej ujmy nie je strata príjmu poškodeného, nakoľko tieto predstavujú ušlý zisk poškodeného. Irelevantnou je námietka žalobcu, že súd prvej inštancie vôbec nezohľadnil, že žalobca bol oslobodený spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že

sa skutok, pre ktorý sa voči nemu viedlo trestné stíhanie, stal, lebo táto skutočnosť je podstatná vo vzťahu k posúdeniu základu nároku, teda či žalobcovi na základe jeho oslobodenia spod obžaloby v trestnom konaní vzniklo/nevzniklo právo na náhradu škody, avšak z hľadiska výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je bezpredmetné, či sa stíhaný skutok nestal, tento nie je trestným alebo ho nespáchal obžalovaný tak, ako na to správne poukázala žalovaná vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalobcu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. Dovolateľ uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené, keď v odôvodnení odvolací súd poukázal iba na správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd podľa názoru dovolateľa (ale ani súd prvej inštancie) nešpecifikoval, ako dospel k záveru o primeranosti nemajetkovej ujmy „iba“ v sume 3.000 eur. Žalovaná suma mala byť priznávaná na podklade dvoch zodpovednostných titulov - nezákonného trestného stíhania a nezákonnej väzby, pričom z rozhodnutí súdov nevyplýva, aká suma z priznanej nemajetkovej ujmy pripadá za nezákonné trestné stíhanie a aká suma za nezákonnú väzbu. Takéto členenie nemajetkovej ujmy v odôvodnení rozhodnutia zo strany súdu bolo podľa názoru dovolateľa nevyhnutné, inak je takéto rozhodnutie nepreskúmateľné.

3.2. Ohľadom nesprávneho právneho posúdenia poukázal dovolateľ na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/125/2019 z 27. augusta 2019, ÚS SR sp. zn. I. ÚS 273/2021 z 29. júna 2021 a uviedol, že súdy bagatelizovali závažnosť ujmy priznaním neprimerane nízkej náhrady. Nesúhlasil so spôsobom odôvodnenia rozhodnutia súdov o priznaní nízkej nemajetkovej ujmy tým, že bol vo väzbe aj v inej veci, (ktorú taktiež považuje za nezákonnú, pričom uvedená vec nebola doposiaľ právoplatne skončená), a že pred vzatím do väzby a samotným trestným stíhaním vykonával trest odňatia slobody. Súdy nepostupovali zákonným spôsobom, pretože priznaná nemajetková ujma nezodpovedá spravodlivému odškodneniu za nezákonnú väzbu s prihliadnutím na jej trvanie. Dovolateľ tiež uviedol, že súdna prax sa zjednotila v názore, že pri posudzovaní nárokov na zadosťučinenie za nemajetkovú ujmu treba mať na zreteli, že vznik nemajetkovej ujmy spravidla nemožno dokazovať, pretože prakticky ide o stav mysle poškodenej osoby, ide o utrpenie na tých nehmotných hodnotách, ktoré sa dotýkajú morálnej integrity poškodenej osoby, predovšetkým na dôstojnosti, cti, dobrej povesti, ale aj na iných hodnotách, ktoré sa spravidla premietajú vo vnútornom živote človeka.

4. Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu navrhla, aby dovolanie žalobcu z dôvodu podľa § 447 písm. c) a f) CSP ako procesne neprípustné dovolací súd odmietol alebo v prípade jeho prijatia a prejednávania veci v zmysle § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

4.1. Žalovaná nesúhlasila s názorom žalobcu ohľadom uvedených dôvodov dovolania, v zmysle ktorým by rozsudky konajúcich súdov mali byť nedostatočne odôvodnené a nepreskúmateľné. Oba rozsudky obsahujú vyčerpávajúce odôvodnenie vo vzťahu k skutkovým a aj právnym tvrdeniam strán sporu, k súdom zistenému skutkovému stavu, ako aj vo vzťahu k právnemu posúdeniu. Okresný súd riadne a obsiahlo zdôvodnil, na základe akých konkrétnych skutkových zistení vyplývajúcich z vykonaných dôkazov a akých právnych úvah dospel k sume náhrady, ktorú považoval za primeranú. Skutočnosť, že sa žalobca s uvedeným odôvodnením nestotožňuje, resp. že skutkové a právne závery súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nezodpovedajú predstavám/želaniam žalobcu, neznamená, že rozhodnutie súdu trpí vadou nedostatočného odôvodnenia. Podľa názoru žalovanej odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ale aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, spĺňa vo vzťahu k určeniu výšky náhrady nemajetkovej ujmy predpoklady vyžadované ustanovením § 220 a § 393 CSP a týmito rozhodnutiami nemohlo byť zasiahnuté do práva žalobcu na spravodlivý proces.

4.2. Žalovaná k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že z obsahu dovolania žalobcu je zrejmé, že tento fakticky nesúhlasí s výškou súdmi určenej sumy náhrady nemajetkovej ujmy a túto skutočnosť namieta ako nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Žalovaná je toho názoru, že aj v tejto časti je dovolanie žalobcu potrebné odmietnuť, pretože v dovolaní absentuje zákonom požadované dovolacie dôvody vymedzené zákonným spôsobom v zmysle ust. § 431 až § 435 CSP. Uviedla, že výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí, konkretizuje a doloží, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom

označenej právnej otázky. Tvrdenia žalobcu v dovolaní o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom zostali len vo všeobecnej rovine bez toho, aby žalobca riadne vymedzil konkrétnu dovolaciu otázku. Odvolací súd pri posudzovaní veci použil správne právne predpisy, tieto správne vyložil a následne na zistený skutkový stav aj aplikoval, pričom svoje rozhodnutie riadne a zrozumiteľne odôvodnil, pričom v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a v rámci nej ustálených kritérií, keď vyhodnocoval a zohľadňoval jednotlivé konkrétne špecifiká a okolnosti danej veci, a to najmä povahu trestnej veci, dĺžku väzby a vedenia trestného stíhania a následky, ktoré väzba a trestné stíhanie vyvolalo v jednotlivých oblastiach života žalobcu, s prihliadnutím na ďalšie skutočnosti, ktoré v konaní vyšli najavo (body 45. a 46. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s bodmi 76. - 84. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie) a v nadväznosti na tieto zistenia ju stanovil aj so zohľadnením skutočnosti, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia, alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov (body 43. a 44. odôvodnenia). Ďalej uviedol, že žalobcom citované právne závery uznesenia ÚS SR sp. zn. I. ÚS 273/2021 nijako nedopadajú na posudzovanie výšky náhrady nemajetkovej ujmy súdom a nie sú spôsobilé spochybniť posúdenie veci súdmi nižšej inštancie vo veci žalobcu. Už táto skutočnosť vylučuje čo i len potenciálnu možnosť odklonu rozhodnutia odvolacieho súdu pri určení výšky náhrady od právnych záverov žalobcom citovaného uznesenia. Žalovaná poukázala aj na to, že konanie o náhradu škody podľa zák. č. 514/2003 Z. z. je typicky sporovým konaním, na ktoré sa vzťahuje aj zásada kontradiktórnosti zakotvená v čl. 8 CSP. V zmysle tejto zásady sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť svoje tvrdenia dôkazmi. Preto aj pri akceptovaní záveru, že nemajetková ujma je stav mysle poškodenej osoby, ktorý nemožno exaktne preukazovať, žalobca v sporovom konaní nie je zbavený povinnosti uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu takých okolností, ktoré odôvodňujú prijať záver o vzniku takejto ujmy a predovšetkým odôvodňujú žalobcom požadovanú formu zadosťučinenia, resp. náhrady za spôsobenú ujmu. Rovnako tak je právom žalovanej strany tvrdiť skutočnosti, ktoré popierajú/vyvracajú tvrdenia žalobcu, prípadne predstavujú okolnosti, pre ktoré nie je dôvodné považovať žalobou požadovanú formu náhrady, a v prípade peňažnej formy aj jej výšku, za primeranú a súčasne aj jej povinnosťou tieto skutočnosti preukázať. O uvedenom nepochybne svedčia i ustanovenia § 17 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorými sa súd pri posudzovaní existencie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, a najmä rozsahu prípadnej peňažnej náhrady (ak dospeje k záveru o potrebe jej poskytnutia), má povinnosť riadiť. Žalobca preto nedôvodne tvrdí, že by bol v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci súdom zaťažený neprímeraným dôkazným bremenom.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP), a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z obsahu dovolania je zrejmé, že dovolateľ namieta pochybenie odvolacieho súdu pri odôvodnení rozsudku, ktorý je nedostatočne odôvodnený, teda zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP a porušenie jeho práva na spravodlivý proces.

8. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Dovolací súd pripomína, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

13. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, ktorá skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Z judikatúry tohto súdu vyplýva, že na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“.

14. Podľa názoru dovolacieho súdu faktom je, že odvolací súd síce nie je povinný dať v písomnom vyhotovení rozhodnutia odpoveď na úplne všetky sporné otázky, avšak je povinný vysporiadať sa dostatočne presvedčivo aspoň s tou najzásadnejšou argumentáciou, k čomu však nedošlo.

15. Dovolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku dospel k záveru, že odvolací súd sa riadne nevenoval podstatnej odvolacej námietke žalobcu, a že argumentácia a interpretácia odvolacieho súdu nie je dostatočne vyčerpávajúca. Dovolateľ už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie namietať, že z rozsudku nie je zrejmé, ako súd prvej inštancie dospel k výške nemajetkovej ujmy, akým spôsobom sa k uvedenej konkrétnej sume dopracoval s prihliadnutím na dĺžku obmedzenia jeho osobnej slobody, ktoré trvalo takmer celý rok a na dĺžku trestného stíhania, ktoré trvalo takmer 2 roky. Argumentoval, že pri

prepočte priznanej nemajetkovej ujmy náhrada za väzbu činí 8 eur za deň nezákonnej väzby, čo nemôže znamenať spravodlivé odškodnenie. Súdu vytkol, že napriek tvrdeniam v ods. 85 odôvodnenia rozsudku nekonkretizoval, ako dospel k výške nemajetkovej ujmy 3.000 eur, ktorú považuje za neprimerane nízku. Odvolací súd na uvedené námietky žalobcu reagoval konštatovaním náležitého odôvodnenia záveru o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy s odkazom na odseky 68 a 72 - 74 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. Uviedol, že v nich súd prvej inštancie demonštratívne konkretizoval aj rozhodnutia ESĽP, Ústavného súdu SR a Najvyššieho súdu SR, v kontexte ktorých posudzoval primeranosť nemajetkovej ujmy a nemožno preto priznať opodstatnenosť výhrade žalobcu, že v súvislosti s výškou priznanej náhrady nemajetkovej ujmy z rozsudku nie je zrejmé, na ktoré konkrétne rozhodnutia súd myslí.

16. Dovolací súd zistil, že v odsekoch 68 a 72 - 74 odôvodnenia rozsudku súd prvej inštancie poukazoval na rozhodnutia, ktoré sú opakovane spomínané v rozhodnutiach dovolacieho súdu vo veciach týkajúcich sa náhrady nemajetkovej ujmy a sú uvedené aj v dôvodovej správe k zákonu č. 412/2012 Z. z., ktorý mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z.. V dôvodovej správe sa uvádza, že aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len "ESĽP") by priznaná finančná náhrada napr. v konaniach o ochranu osobnosti nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám - napríklad výške náhrady za utrpenie a bolesť, (ktoré boli spôsobené napr. telesnými zraneniami - Karhuvaara a Iltalehti v. Fínsko), a že sa podobne vyjadril aj Najvyšší súd SR, keď konštatoval, že priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu sa a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach (rozsudok NS SR, sp. zn. 4Cdo/171/2005 zo dňa 27. 04. 2006). Odkazom na predmetné rozhodnutia zákonodarca odôvodňoval prijatie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré stanovilo maximálny limit priznávanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.. Predmetom odvolacích námietok žalobcu však nebolo prekročenie horného limitu náhrady nemajetkovej ujmy. Všeobecný odkaz na spomínané rozhodnutia nepredstavuje vysporiadanie sa so špecifickou odvolacou námietkou žalobcu. V ods. 74 odôvodnenia okresný súd spomína uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6MCdo/15/2012 zo dňa 30. 9. 2013, z ktorého vyvodzuje všeobecný záver, že „je povinnosťou súdu posudzovať primeranosť nemajetkovej ujmy aj v kontexte s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko), Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.“ Odvolací súd v ods. 44 - 46 odôvodnenia svojho rozsudku uviedol, že žalobca súdu prvej inštancie nedôvodne vytkol priznanie neprimerane nízkej náhrady nemajetkovej ujmy a spomenul rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/89/97, (ktorého predmetom bol zásah vo forme neoprávneného použitia obrazových snímok a nepravdivej reklamy) a sp. zn. 7Cdo/145/2011 a z nich plynúci všeobecný záver o potrebe zachovania požiadavky spravodlivosti. Citované rozhodnutia resp. odkaz na ne však opätovne nedáva konkrétnu špecifickú odpoveď na námietku žalobcu o nespravodlivom odškodnení v dôsledku neprimerane nízkej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 8 eur za deň nezákonnej väzby. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysvetľuje, ako sa v danom konkrétnom prípade vypořiadal s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva ohľadom výšky náhrady nemajetkovej ujmy priznanej v jednotlivých prípadoch, ktorú uvádza aj ním citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6MCdo/15/2012. Toto rozhodnutie spomína prípad Winkler proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 25416/07), v ktorom ESĽP 17. júla 2012 rozhodol a sťažovateľovi, ktorý bol nezákonne vo väzbe od 26. mája 2005 do 15. novembra 2005, priznal z titulu nemajetkovej ujmy sumu 8.000 eur, pričom prihliadol aj na čiastočné odškodnenie, ktoré sťažovateľovi (z tohto titulu) priznal Ústavný súd SR v sume 1.970 eur. Poukázal tiež, že v tejto veci Európsky súd pre ľudské práva zrekapituloval aj relevantné prípady (Bruncko ods. 46 - 59 - priznaná nemajetková ujma za nezákonnú väzbu vo výške 15.000 eur; Kormoš ods. 57 - 69 priznaná nemajetková ujma za nezákonnú väzbu vo výške 12.000 eur), v ktorých sa skutkový a právny stav zásadne neodlišuje. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, žeby vykonal komparáciu výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy s poukazom na ním všeobecne citovanú existujúcu judikatúru najvyšších súdnych autorít Slovenskej republiky a prihliadol i na rozhodovaciu činnosť ESĽP samozrejme so zohľadnením životnej úrovne v jednotlivých štátoch (III. ÚS 545/2023). Dovolací súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka (teraz strany

sporu - pozn. dovolacieho súdu) o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESELP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike; potrebu vyrovnať sa aj s inými hmotnoprávnymi predpismi upravujúcimi odškodnenie ako napríklad zákon č. 215/2006 Z. z. a súd sa musí zaoberať aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu (porovnaj rozhodnutie sp. zn. 6MCdo/15/2012); taktiež vyžaduje posúdiť výšku nároku v kontexte s rozhodnutiami ESELP a ústavného súdu (sp. zn. 3Cdo/7/2017, 3Cdo/19/2018) a potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov, ktoré tak eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky, pričom tento prístup nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevylučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia (viď sp. zn. 6Cdo/38/2019, obdobne aj sp. zn. 2Cdo/30/2019 a 5Cdo/127/2019).

17. Na margo dovolací súd poznamenáva, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal ako ich interpretoval, a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

17.1. Odôvodnenie odvolacieho súdu nedáva odpoveď na relevantné námietky žalobcu o spravodlivom a adekvátnom určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy, najmä pri zohľadnení výšky priznaných náhrad v obdobných prípadoch. Iba také súdne rozhodnutie možno považovať za súladné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. s čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ak tieto vlastnosti rozsudok nemá a neposkytuje odpoveď na vyššie uvedené otázky, je konanie odvolacieho súdu zaťažené vadou zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keďže svojím nesprávnym postupom znemožnil súd strane realizovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uvádza, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci. Tento nedostatok spočíva predovšetkým v tom, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočným spôsobom nezaoberal odvolacou argumentáciou dovolať, nevysporiadal sa s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu a citovanou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva vychádzajúc z úrovne odškodnenia jednotlivých európskych štátov so zohľadnením životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá si vyžadovala špecifické odpovede, a ktorá mohla mať eventuálne zásadný význam pre rozhodnutie vo veci.

19. V preskúmvanej veci teda dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu vo vzťahu k namietanej nepreskúmateľnosti vykazuje znaky namietaneho nesprávneho procesného postupu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP.

20. V korelácii uvedeného najvyšší súd nepovažuje za potrebné sa bližšie zaoberať ďalšími námietkami dovolať, vrátane námietok nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 CSP pre jeho predčasnosť, práve vzhľadom na vrátenie veci odvolaciemu súdu a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň pripomína, že ak dovolací súd (obdobne to platí i pre súd odvolací) zruší rozsudok odvolacieho súdu a vráti mu vec na ďalšie konanie, odvolací súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba dopĺňa pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku. Zrušený rozsudok v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje (obdobne pozri nález Ústavného súdu SR z 26. apríla 2017, sp. zn.

II. ÚS 754/2016). Opomenúť nemožno ani to, že dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimacy každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa tým stáva neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať.

21. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

23. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2024 sp. zn. 5Co/8/2023 a rozsudok Okresného súdu Košice I zo 6. septembra 2022 č. k. 34C/25/2021-199 v časti, ktorou zamietol v prevyšujúcej časti žalobu a vo výroku o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V súlade s § 449 ods. 1 CSP dovolací súd zrušil i súvisiace uznesenia ohľadom výšky trov konania. Výdanie uznesenia o náhrade trov konania v konkrétnej výške je jednostranne závislé od existencie právoplatného rozhodnutia vo veci (sp. zn. 4Obdo/7/2018, 3Obo/9/2017).

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.